

Tisztelt Hölgyeim és Uraim,

Először is engedjék meg, hogy hálámat fejezzem ki, hogy itt lehetünk Poznanban. Vannak városok, települések, amelyek neve az ott történtek miatt nagyon erős, jelképpé magasodó történelmi jelentéssel bír. Poznan kétségtelenül az egyik legerősebb név, ha a kommunizmussal szembeni ellenállásról beszélünk. Számunkra, magyarok számára, ezért is megtiszteltetés, hogy itt lehetünk 1956 után hat évtizeddel.

1956 különösen jelentős a közép-európai országok szempontjából. Magyarországon például 1990-ben a már szabadon választott országgyűlés rögtön az első ülésén törvényt alkotott az 1956-os forradalom emlékének megörökítésére. A törvény bevezető szövegében többek között ezt is olvashatjuk: „A haza függetlenségéért semmilyen áldozat nem hiábavaló”. Nos, ebben a tekintetben a lengyel és a magyar nemzet nem is kevés alkalommal mutatott példát.

A másik oldalról közelítve a kérdést, sajnos a kommunista diktatúra erre bizony mindig adott alkalmat. Ráadásul itt nem csak a szabadság kivívásáról volt szó, hanem arról is, hogy egy józan ésszel szemben menő, kifacsart logikájú rezsimmel szemben kellett a kizzökent időt helyretennünk.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim,

Poznan városa bizonyos értelemben Lengyelország is előttünk járt 1956-ban. Másképpen fogalmazva: az 1956-os, várakozással teli hónapokban egyszer csak kiderült, hogy nem kell sokat töprengeni, hanem a saját kezünkbe kell venni a sorsunkat.

Gondoljunk csak bele: a kommunizmus Hruscsov-féle beismerő vallomása után nem is lehetett más lehetőségünk. Természetes volt tehát, hogy a lengyel és a magyar – Európa két olyan nemzete, ahonnan az álmokat sosem lehetett száműzni – előbb-utóbb valamit csinálni fog. Másfelől pedig, micsoda bátorság kellett ehhez! Hiszen alig egy évtizeddel voltunk a második világháború befejezése után! És csak alig egy kicsivel voltunk a „szocializmus alapjainak” lerakása után, ami persze tudjuk, hogy mit jelentett – terrort, kivégzetteket, elhurcoltakat, emigrációba kényszerítetteket, meggyötört embereket. És ennek ellenére együtt az tudtuk mondani: elég volt.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim,

A lengyel és a magyar történelemben már egy évezrede meghökkentően sok a közös pont. A 20. század második felében ez tragikus, de felemelő erővel mutatkozott meg. Ez a közös történelmi hagyaték minket is kötelez. Nem lehet tehát véletlen, éppen lengyel kollégáinkkal dolgozunk együtt a legtöbbet.

Kérem engedjék meg, hogy az említett együttműködésből csupán egy pontot emeljek ki. Idén májusban Budapesten a poznani fekete csütörtök 13 éves mártírjának, Romek Strzałkowskiának avattunk emléktáblát. A lengyel és a magyar történelmi sorsközösség tragikus párhuzama, hogy Romeknek is van magyar sorstársa, Mansfeld Péter, az 1956-os magyar forradalmat követő véres megtorlás legfiatalabb áldozata. A két fiú emlékét sok éve már emléktábla őrzi Poznańban, Budapest azonban adós volt ezzel a gesztussal, így felemelő pillanat volt, mikor Romek emléktábláját a lengyel szejm és a magyar országgyűlés elnöke közösen avatták fel Mansfeld Péter egykori iskolájának falán.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim,

Úgy tűnik, a mostani években, az Európa mibenlétéről folytatott viták során ismét különös jelentőséget kap a magyar-lengyel sorsközösség. Ezért kérem, engedjék meg, hogy egy lengyel történésztől származó idézettel zárjam le a beszédemet.

Andrzej Przewoznik, a Harc és Mártíromság Emlékét Őrző Tanács egykori főtitkára, az ezredforduló egyik legnagyobb lengyel történésze, a szmolenszki katasztrófa áldozata, a következőket írta az emlékezetkultúra feladatairól: „A múlt emlékezete nem alapulhat csupán a hősök és mártírok tiszteletén, tetteik és szenvedéseik felidőzésén, a sírok és ez emlékhelyek előtti tisztelgésen. ... A fiatalok korszerű történelmi nevelését a jövőre vonatkozó tanulságok tudatosítása jelenti.”.

A Nemzeti Emlékezet Bizottsága részéről úgy gondoljuk: a Lengyel Nemzeti Emlékezet Intézetével és a Varsói Magyar Intézettel közösen szervezett kiállításunk – a közös tiszteletadáson, a közös emlékezésen túl - a nagy lengyel gondolkodó által megfogalmazott célokat is szolgálja!

Köszönöm, hogy meghallgattak.